

Köprü cesareti

Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde de köprüden ötesi kurtarmayacak bizi. Köprü, gel demek gibi

KARİN KARAKAŞLI

Türkiye ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin önkoşul krizlerine, bilgi kirliliğine, güvensizliğe ve bir önerge oylamasına kilitlendiği günlerde, ben bir köprüden medet umdum. Geri kalan her şey bildik ve eskiydi. Eskiliği içinde de yıldırıcı. Bir kez denklemi yanlış kurdun mu, onun hiçbir tarafında doğruya ulaşamıyorsun. Tarihsel bir acının oylama konusu olmasında da, onun sonucunun taraflarca maç neticesi üslubuyla ele alınışında da pek hazin ve çözümsüz bir yan var. Öte yandan normalleşme diye çıkılan yolda, Ermenistan tarafının protokol onayını değil de Anayasa Mahkemesi'nin iç siyasete dönük şerhini süreç baltalayan gelişme kıvamında sunmayı tercih eden kimi basın organları ve hamasi siyasi söylemler aradaki o boşluğu cisimleştiriyor her seferinde.

İşte böyle bir ortamda iki ülke arasında sınırı oluşturan Arpaçay üzerindeki 10. yüzyıldan kalma bir köprü yeniden inşa edileceği haberi tek sığınağım oldu. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV) sürdürdüğü, Cumhurbaşkanı

Gül'le, Ermenistan hükümeti ve diasporanın desteklediği çalışma, iki ülkenin ilk ortak onarım girişimi olmaya aday. Tarihi Ermeni Krallığı döneminde kesme taştan inşa edilen Antik İpek Yolu güzergâhındaki köprü, bir ayağı Türkiye'ye diğer ayağı Ermenistan'a basan konumuyla ihtiyaç duyulan bağın cisimleşmiş hali gibi. Nitekim iki ülke tarafından ortaklaşa restore edilmesi öngörülen köprü projesini yürüten TEPAV yetkilileri de bu sembolik gücün farkında. "Yakalanan ivmenin güçlendirilmesi önemli. Sembolik adımlarla bu yönde oluşan siyasi iradeye görünürlük kazandırılacaktır. Siyasi iradenin toplumsal düzeydeki olumlu etkisi pekiştirilmelidir. Bu adımlar toplumları arası teması yaygınlaştırmalı, zihinsel sınırların açılmasını sağlamalıdır" derken, tam da günlük siyasetin eksikliklerine zemin kazandırmaya aday bir tavır sergiliyorlar.

Araf halinin tezahürü

Köprü dediğin tam da böyle bir şey. Nice kitaba, şiire, şarkıya konu olmuş köprü metaforu belki de ilham gücü en yüksek mimari yapılardan biri. Çünkü köprü öncelikle bir boşluğun tescilidir. İki ayağından başka, dünya üzerinde güvenebile-

ceği hiçbir şey yoktur. Kendinden menkuldür. "Köprüleri attı" dediğinde, biriyle tüm bağları bir daha geri dönülmez biçimde kopardığını anlarsın o yüzden. Köprü oldukça ulaşma umudu vardır.

Köprü, sınır tanımaz. En sevdiği şey, başkaları için yolun sonu demek olan yerlerin üzerinden kendi alternatif güzergâhını yaratmaktır. Zaten köprü hep bir ara durumdur. Ayakları yere basmasına rağmen toprağa ait değildir. Yükselen ve boşlukta ilerleyen kısmı, gökyüzüne göz kırpar. Bir araf halinin tezahürüdür aslında. Çıkılan yol ile varılacak nokta, geçmiş ile gelecek, yer ile gök, korku ile umut arasında bir geçiş noktasıdır. Üzerinden taşıdığı mal ve canlar kadar yeni yaşam biçimlerinin de kurucusu olur. Köprü bir ülke için "Karşıya geçebilecek, orada ne olup bittiğini görebilecek ve kendimi sunabilecek denli güvenliyim" mesajıdır. Bu güvenden yoksun olanlar kendini çitlerle çevreler, köprüsüz sınırlara mahkûm eder. O yüzden işte köprü, cesarettir en çok. Kendi kalma ve karşısındakini tanıma cesareti.

Doğu'da coğrafya, insanı yeni farkındalıklara terbiye eder. Bildik önyargılarıyla milim ilerleyemezsin o güngörmüş topraklarda. Coğrafya, tarihi yeni yazımlara zorlar. Çünkü ka-

vimler tabakalar halinde birbirinin üzerine binmiş, ülke sınırı denilen şeyler ise bir el sallama mesafesinden ibaret kalmıştır. Ötede toprak, tıpkı bu yakada olduğu gibi devam etmektedir. Kafkas kıvrımlı Anadolu olarak...

Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde de köprüden ötesi kurtarmayacak bizi. Köprü, birbirine uzanan kollar gibi. Gel demek gibi. Köprü, boşluğa düşmeyeceğine güvenmek, ötesini göze almak gibi. Var olanla yetinmemenin nişanesi. Bugünün köprüsünde ilerleyenlerin, geçmişin sırat köprülerini de iliginde hissetme şansı olur. Bunca kaybedilen canın gerçek mi yalan mı olduğuna kalkan elleri, o ellerin işaret ettiği siyasi dengeleri elin tersiyle itecek, kendi temiz sözüyle, sorusuyla, yanıtıyla ortaya çıkacak cesareti olur. Köprü cesarettir bunun adı. Arafta dururken geldiği yeri de, gittiği istikameti de anlayabilecek hale gelmenin ifadesidir.

Hayatın tüm köprülerinden geçen, köprü cesareti denen şeyin şiirini yazan Ece Ayhan, Doğu'nun kaderini de o cesaretle sorgular.

Bakıldı ki kum saati, ters çevrilmiş, çıt, usul isa asi olmuş

İkinci karnede babası yarısını silahlıyla dışarıda bırakıp

Öyle öğretildiği için saygılı, sınıfa giren parmak çocuğun

Boş yerine, girilmeyen bir dersin denizi, gelip oturmuş

Açık kalmış atlası, deniz taşmıştır, darılmasın Fırat ama

Orta öğretmeni sustu, dondu gülmeleri çocukların

Bir cenaze töreninde daha ölümü karşılamaya götürüleceğiz

Efendiler! Eşekler susabilirler

Ne yani çocuklar hiç gülmeyecekler mi?

Köprü, kahkaha ihtimalidir. Kırkırdak, karınlara ağrı girdiren çocuk kahkahalarının ihtimali. Birbirine sadece adıyla seslenecek, o addan arkadaşının ismi olmak dışında hiçbir anlam üretmeyecek doğal çocukların ihtimali. Köprü, dünyanın en saf, en güzel oyun alanlarından biridir. Yeter ki izin verilsin. Tarihi bir köprüyü birlikte onarmaya girişmek, beri yandaki incelikli protokol pazarlıklarından da, lobi atak ve karşı ataklarından da daha çok şey kazandırır iki halka. Olmayı var ederken olmuş olanı da onarırlar. Yüreklere sağalır köprü'nün ortasında. Tepede mis gibi bir güneş, altta şu bizim deli Arpaçay...

Arpaçay üzerinde, bir ayağı Ermenistan'da bir ayağı Türkiye'de olan, 10. yüzyıldan kalma köprü.

